

stelde, tegen-
och het resul-
nbewezen be-
art-wit-schma
maakt aan het
g, terwijl men
arvan te ver-

, dat wij deze
fwisseling niet
kunnen voor-
elt een recht-
et gericht zal
n.

wij gemeend,
deze vergade-
n. Uw instem-
an mijn inlei-
lijking en aan-
antwoord op
Verbond moge-
dezelfde zaak
nd iets anders

wij gesteld en
en volgen, dat
elling van ons
en aanzien van
en om hen in
komen grond-
al of niet lid
knemers-orga-
nkevers en het

sk echter, o.a.
Wormer, als
Zelst naar vo-
broeders zich
t beoogde Ver-
ijs lag en met
s, bij den prin-
ionscientie on-
I.V., te komen
ganisatie.

den kennis ge-
usoski als vak-
erd. Zijn bro-
een duidelijk
floop der zaak.
in de praktijk
viel.

bezuwaarden in
in een voorlo-
oals door hem
de orde stellen
elfde negatieve

dracht hadden,
enden wij toch
adering te han-
van de prakti-
n. Hetgeen dan
en.

knemerskringen
C.N.V., ook de
werkgever in
Verbond van
loge bezwaren.

duidelijk wor-

an onzen voor-
in verder en de
s: „Jang kira,
af sloeg en ja
11

n heb je soms
anrover je, als
i kunt. Paadjes,
van 46-met-pijn,
zo gemakkelijk
verwistelt u nu
tulken en 2 tot
u uw gedachten
in dat pad en
met een 15-tal
og, overgiet dit
landschap ten
vooral niet de
en vervul dan
ons en gesjirp,
n insecten, dan
„pad“.

anvankelijk had
aardoor de zon
r na weer een
rdet het in een
rd iets breeder,

sche“).
iden de zon bul-
laten een klein

Bij de bespreking met de vorenvermelde beide heeren, die zich als belangstellenden voor ons Verband hadden opgegeven, was wel gebleken, dat wij, wat aangaat deze bezwaren, onderling eenzelfde gedachte hadden. Deze beide heeren drukten het zelfs zóó uit, dat wij samen wat onze opvattingen betreft, in het Verbond van Christelijke werkgevers als eenlingen stonden. Ook dáár: het vooropstellen van het z.g. algemeen christelijke, het aanvaarden o.a. van Barthiaansche voorlichters en het meegaan met den geest van dezen tijd, in het streven naar sociale, in wezen socialistische hervormingen.

Bij onze besprekingen in het V.C. was ons steeds gebleken, dat wij, ook al namen wij in het maatschappelijke leven een geheel verschillende positie in als werkgever en werknemer, wij toch, zooals de heer Wijlands het uitdrukte, elkander zoo goed hadden verstaan en zoo eensgezind de zaken, die voor onze aandacht kwamen, hadden behandeld met elkander. Bij ons allen leefde dan ook deze gedachte, wanneer het moet komen, behalve tot vorming van een Verband, tot stichting van een Verbond, zou het dan niet mogelijk zijn, dat hiervoor een vorm wordt gevonden, waarin wij als broeders blijven zijn in één organisatorisch verband, dat dan den naam van Verbond zou moeten dragen. Ter onderscheiding van het Sociaal en Economisch Verband zou deze andere organisatie den naam kunnen dragen, zoo noodig door een betere gaarne te vervangen, van GEREFORMEERD MAATSCHAPPELIJK VERBOND. In dit verband dachten wij ons twee zelfstandige secties, ieder met eigen rechtspersoonlijkheid, blijvend federatief verbonden in het ééne Verbond. Men zou dan b.v. de ééne sectie kunnen aanduiden als Gereformeerde Werknemers Vereniging en de andere als Gereformeerde Werkgeversvereniging, gesteld het zou beslist noodig blijken voor het praktisch werk twee deelen met eigen rechtspersoonlijkheid in te stellen. P. GROEN.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

„Noch oneerbaarheid, noch zot geklap
of gekkernij“. Ef. 5:4a.

Zoo erg als Peninna het aanlegde, die Hanna, de kinderlooze, terge met terging om haar te vergrimmen vanwege het feit, dat de Heere haar baarmoeder had toegesloten, met het gevolg dat Hanna weende en zelfs niet at — neen, zoo erg zullen wij het in den regel niet maken.

Wij zullen er ons wel voor wachten, om opzettelijk een jongetrouwe uit onzen kennissenkring of familiekring, wier hoop op een eigen kind nog maar steeds niet in vervulling ging, onaangenaam te zijn en haar te krenken.

Maar daarmee zijn wij nog niet klaar met den eisch, dien de Heere in Zijn wet ons stelt voor het verkeer met onze naasten.

„Uw gebod is zeer wijd“ — dat geldt ook hier. Zoodra wij iemand ontmoeten, en deze op dat zelfde oogenblik daardoor onze naaste wordt, zullen we er ons van bewust zijn, dat ons heele optreden jegens hem of haar: onze houding, ons spreken en zwijgen, onze gebaren, al onze reacties, ons lachen, niet is een onverschillige zaak, van weinig of geen belang, waar we geen gewicht aan behoeven te hechten; maar dat ons heele optreden staat onder den absoluten eisch

van het gebod Gods: „Hebt uwen naaste lief gelijk u zelf!“ „Al wat gij wilt, dat u de menschen zullen doen, doet gij hun ook alzoo!“

Daarom is het „oppassen“ — zoodra wij in gezelschap met anderen zijn en is groote voorzichtigheid geboden. Dubbele voorzichtigheid, als we de menschen niet kennen, in wier midden wij geplaatst zijn. Dan geldt het heel in het bijzonder: „Laat uwe woorden weinig zijn!“ En kennen wij ze, goed of minder goed — dan wordt onze verantwoordelijkheid tegen hen des te grooter!

Laat ik nu maar eens heel concreet worden.

In gezelschap treffen we een jong echtpaar aan, dat nog steeds den kinderzegen mist. We nemen aan, dat wij allen zijn broeders en zusters in den Heere; ook die jonge man en vrouw. Maar weten dan ook van hen, dat zij een moeilijken tijd doormaken; van veel gebeds; waarin hun geloof beproefd wordt; waarin ze het soms heel moeilijk hebben, en het „Uw wil geschiede“ niet dan in zware geloofsspanning over de lippen komt; een tijd van hopen en vreezen.

Daarover spreken ze niet met anderen. De zorgen, die ze er over hebben, staan niet op hun gezicht te lezen, ze zijn in gezelschap vriendelijk en opgewekt. Ze leven naar het woord van Christus: „Zelf uw hoofd en wasch uw aangezicht, als gij vast, opdat het van de menschen niet gezien worde, als gij vast, maar van uwen Vader, die in 't verborgen is.“

Maar dat neemt niet weg, dat toch de broeders en zusters er van kunnen weten, als ze ernstig meeleven, zooals verwacht mag worden. Ze kunnen het weten, wat er in de harten van deze teleurgestelden omgaat, welk verdriet en welke vrees in hun binnenste sluimert. Ze kunnen het weten, dat de vraag: „Krijgen we nog een kind?“ voor hen er een is van bitteren ernst, een levensvraag van de eerste orde, en waarover ze tobben — en zwijgen uit kiesheid; als een zaak, te teer, om ze in het publiek ter sprake te brengen.

En nu mocht het wel het minste zijn, wat van de broeders en zusters kon worden verwacht, dat ze het verlangen dezer twee, om deze kiesche zaak besloten te laten blijven in het eigen hart, zouden eerbiedigen. Het zou niet anders zijn, dan het gehoorzaam opvolgen van Christus' gebod.

Maar wat zien we gebeuren, ook onder ons? Juist het tegenovergestelde. Het is, of men er op uit is, hen te laten merken, dat ze nog maar steeds geen kind hebben, in den vorm van een grap, als scherts en gekkernij, met een lach op hun gezicht, maar zonder er bij stil te staan hoe ze daardoor de betrokkenen wonden, hun strijd te moeilijker maken, hun den avond vergallen, en hunne harten vervullen met ergernis over een dergelijke houding van broeders en zusters. Dat begint vaak al bij het binnenkomen. Zijn ze vroeg,

De kwestie van het evangelisten-ambt (XIX)

ZENDING EN EVANGELISATIE

§ 6. DE CONFRONTATIE VAN DE THANS IN DE KERK FUNGEERENDE BIJZONDERE AMBTS-DRAGERS MET DEN EVANGELIST (slot).

D. Aleer we conclusie nemen inzake de confrontatie van de thans in de kerk fungeerende bijzondere ambten met den evangelist, dienen we nog op enkele dingen te letten.

Bij de bespreking van de Kerkenordening in dezen verklaart het meerderheidsrapport, dat het ambt van de bedienaren des Woords plaatselijk is en dat art. 7 K.O. alleen deze uitzondering kent: „t e n w a r e d a t h i j g e z o n d e n w o r d e o m h i e r o f

dan is er wel een, die de opmerking plaatst: „Goed op tijd, maar ja, dat kan! De kleine behoefte eerst niet geholpen te worden!“ Komen ze laat, dan heet het: „Wel, wel, wat laat, en daar zijn nog niet eens kinderen, die naar bed gebracht moesten worden!“

In elk geval, ze zijn er weer aan herinnerd, dat ze nog kinderloos zijn. En het gezelschap heeft er schik van? En die twee?

Als verschillende dames aan een handwerkje zijn begonnen, haalt „zij“ uit haar tasch, eenigszins aarzeland en zoo, dat het geen aandacht zal trekken, een pas opgezette heerenwant voor den dag. Dat gaat echter zoo maar niet! Al spoedig richt er een te tot haar de vraag: „Zeker voor uw man?“ Maar te antwoorden behoeft zij niet. Dat doen anderen wel voor haar: „Wel ja, die weelde kan zij zich veroorloven. Wij hebben daarvoor geen tijd. Wij hebben onze kinderen, en daarmee onze handen meer dan vol!“ En dan tot den man: „Och, wat wordt u nog verwend. Nog net jongelui. Die tijd is voor ons voorbij!“

En allemaal hebben schik van het geval, behalve die twee, die misschien nog hun best doen, het als een grap op te nemen, maar met een bittere nasmaak, die zij alleen proeven.

Ondertusschen komen de verhalen los over de gezinnen; over de dienstmeisjes, die er zijn of er ook niet zijn; vooral echter over de kinderen: over de baby's, die voorspoedig opgroeien, over de grootere kinderen, die op school gaan en al zoo knap zijn en zoo veel beloven, en over de plannen, die zij hebben met het oog op de toekomst van hun kroost. Ze raken er niet over uit gepraat. Alleen zij tweetjes zitten er bij — alsof ze er niet bij hooren.

Maar dan worden ze er in eens in betrokken. In de gemeente moest eigenlijk voor de opgroeiende kinderen zoo noodig een jeugdvereniging zijn, een voor de meisjes en een voor de jongens. Roerend zijn ze het er allemaal over eens. Ook daarover, dat alles er van afhangt, een geschikte leidster en leider te vinden. Allerlei namen passeeren de revue. Maar de eene is toch niet geschikt; de andere heeft geen tijd — tot in eens een stem opgaat: „Wat sinnen we te zoeken? En wij hebben een uitgezocht stel in ons midden: de jongelui! Die behoeven om hun eigen kinderen niet thuis te blijven. En ze zullen het stellig prettig vinden. Het geeft tegelijk wat afleiding!“

„Een leuke, gezellige avond!“ zeggen ze allemaal bij het uiteengaan. Alleen die twee vinden: ze moesten toch eigenlijk liever maar van zulke visites wegblijven; ze hebben het gevoel, dat ze er niet bij hooren; hoe- wel ze allen broeders en zusters zijn!

Gelukkig weten ze het en ze zeggen het ook tot hunnen God: „Gij aanschouwt (onze) moeite en verdriet, opdat wij het in Uwe hand geven“. HUISMAN.

daar kerken te vergaderen“. Volgens het genoemde rapport wordt daarmee blijkbaar niet bedoeld de mogelijkheid van evangelieprediking en kerkplanting in de heidenwereld te stipuleren“ (bl. 1). Jansen (Korte Verklaring K.O.) schrijft, dat dit waarschijnlijk doelde „en op het vergaderen der verstrooide geloofsgenooten in de roomsche landen en op het vergaderen van kerken door de prediking onder de roomschen“; en voegt er aan toe: „De synode van Utrecht, 1905, heeft deze uitdrukking met het oog op de uitwendige zending laten staan. En terecht, want Christus vergadert Zich Zijne gemeente uit het gansche menschelijke geslacht (Heid. Catech., Zond. 21).

wegrollend als je voorman er zich met een flinken stoot afzette, soms ook finaal brekend, daar ze niet op het gewicht van een flinken Nederlander berekend zijn. En bordjes met een aangegeven maximum gewicht zooals bij de Hollandsche bruggen kent men hier nog niet. Nóg niet. En toch is dit verkeer vieselijker dan langs en door de struiken, waar het vaak wemelt van allerhand gedier. Ik kreeg tenminste diep ontzag voor die natuuronderzoekers, die, koste wat het kost, juist naar zulke schepselen op jacht gaan en dan tenslotte beloofd worden met één of andere schoolstatistiek, waaruit blijkt, dat de leerlingen dit jaar maar weer gemiddeld een 6 haalden voor het vak Dierkunde..... Prachtige vlinders, tal van spinnen, hagedissen, bloedzuigers (leve de hoge schoenen!), slangetjes en dan soms een wild zwijn, een hert..... Vogels hoor je af en toe, maar je ziet ze zelden. Grof wild komt in deze streek niet veel voor, moet je meer het oerwoud in en dit IS nog geen oerwoud.

Toch begon het er hier en daar op te lijken. De stammen werden als maar hooger in hun streven naar het licht, onderling waren de woudreuzen verbonden door tientallen meters lange lanen, heel veel was als overdekt met verschillende mossen en zwammen (geen paddestoelen gezien, misschien onder de humus?), hooge wortellijsten versperden vaak den „weg“ en elk kuilje in den bodem was een klein „goudvischkommetje“, waarin heel kleine aaltjes en larven zwommen.

J. P. MOERKOERT.

*) Hooger terrein, vanwaar het water naar twee kanten stroomt en dan verschillende stroomstelsels vormt.

Ook in het geval van de zending is het dus geoorloofd, dat één of meer kerken in Nederland een dienaar des Woords uitzenden, om door de prediking des Evangelies onder de heidenen en mohammedanen te arbeiden en aldaar kerken te vergaderen, zonder dat hij nog aan een vaste standplaats is verbonden" (bl. 35, 2e druk).

In de Acta van de Utrechtsche Synode is echter niets te vinden, zoodat we hetgeen Ds Jansen mededeelt op zijn gezag zullen dienen aan te nemen. En het kan niet worden ontkend, dat óók schrijvers over art. 7 K.O. daarin soms willen lezen het recht van een plaatselijke kerk om een dienaar des Woords als missionaris naar de heidenen te zenden, teneinde daar „kerken te vergaderen“.

Zoo behandelt ook Prof. Bouwman (Geref. Kerkrecht, deel I, bl. 432 v.v.) „het zendingsrecht der plaatselijke kerk“ bij dit art. 7b. Dat „primordiaal beginsel“, gelijk het daar heet, wordt met een beroep op Voetius gestaafd. En daaraan wordt toegevoegd de uitspraak: „En als nu de plaatselijke kerk zendt, zooals in Hand. 13:1—4 geleerd wordt, waarom zouden dan meerdere kerken dit niet gezamenlijk doen door hun gedelegeerden?“ Aangehaald wordt een uitspraak van Dr Kuyper in de Heraut van 1896 (no. 989), dat ook een Gen. Synode een predikant naar de heidenwereld kan zenden.

En dat al deze dingen niet zonder gewicht zijn, wordt bewezen door hetgeen ter Haagsche Synode van de „gebonden Geref. Kerken“ is geschied. Daar heeft immers gediend een rapport „inzake de positie van predikanten, die in dienst staan van de kerken in het algemeen“ (Bijlage 79 der Acta, bl. 407—417). En om nu de kerkrechtelijke wettigheid van zulk „een predikant in algemeenen dienst“ aan te toonen, gaat het rapport uit van art. 7b K.O. en beroept zich ook op Voetius, Bouwman en Kuyper, gelijk wij die zooveel in hun mening daaromtrent releveerden. Het rapport ter „synode“ over dat rapport (Bijlage 79a, bl. 418—424 der Acta) sluit zich daarbij aan en zegt, „dat in art. 7 K.O. de mogelijkheid wordt aangenomen van een dienaar des Woords, die niet aan een plaatselijke kerk is verbonden, doch met een bepaalde, algemeene zending is belast“ (bl. 422). En zoo uitgelegd werd art. 7b de kerkrechtelijke hoeksteen voor „den predikant in algemeenen dienst“!

Dat alles bewijst, dat aan art. 7b wel het een en ander vastzit. En het zal zaak zijn bij de regeling van de positie der „evangelisten“ of zendelingen ook daaraan aandacht te schenken. Het meerderheidsrapport onzer deputaten geeft echter niet meer dan de boven geciteerde opmerking. We krijgen van deze deputaten ook nog een rapport over de kerkrechtelijke hoedanigheid van de evangeliepredikers onder de ongekerstende volken gelijk we er nu een hebben ontvangen over de ambtelijke hoedanigheid.

Tenslotte zij vermeld, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken art. 7 K.O. in deze redactie hebben: „Niemand mag tot de dienst des Woords beroepen worden, tenzij hij aan een bepaalde gemeente of een bepaald arbeidsveld verbonden wordt“ (gespatieerd van ons, Fr.; „Dordtsche Kerkorde ten dienste v. d. Chr. Geref. Kerken in Nederland“, D. J. v. Brummen, Dordrecht, 1948). Dienovereenkomstig lezen we in haar Zendingsorde, art. 4, dat voor het werk der zending zoowel predikanten als candidaten door een plaatselijke kerk kunnen worden beroepen; de uitzending geschiedt door een plaatselijke kerk, hetzij met of zonder medewerking van andere plaatselijke kerken (art. 6 der Zendingsorde); de gezondene heet: „Missionair-Dienaar des Woords“ (art. 15). En in z'n boek „De orde der kerk“ (1950, bl. 39) vat Dr F. L. Bos art. 7 aldus op: „Evenwel kunnen ter vervulling van de roeping om kerken te vergaderen — evangelisatie en zending — dienaren des Woords naar een andere plaats uitgezonden worden“.

E. Na al het bovenstaande kunnen wij inzake de confrontatie van de thans in de kerk functionerende bijzondere ambten met den evangelist de volgende conclusies trekken.

1. De thans erkende bijzondere ambtsdragers (predikant, ouderling en diaken) hebben een ambtstaak in de gevestigde plaatselijke kerk om die te bouwen en te bewaren; de evangelist heeft als ambtstaak het planten van kerken in „de wereld“ en die geplante kerken naar een zelfstandig institutioneel ambtelijk leven te leiden.

2. De thans erkende ambtsdragers hebben elk een eigen ambtstaak, welke in de Belijdenis, de Kerkenordening en de bevestigingsformulieren is omschreven; de evangelist heeft een ambtstaak, welke in de Belijdenis, in de Kerkenordening en de Zendingsorde niet omschreven is doch eenigermate uit het formulier „Bevestiging van missionaire Dienaren des Woords“ is te kennen.

3. De ambtstaak van den evangelist kan als volgt worden omschreven: „hij is die zaakwaarnemer van den verhoogden Christus, die, namens Hem door Zijn kerk daartoe door roeping en bevestiging bevoegd verklaard, de taak ontvangt om 't Evangelie te prediken en de kerk te planten in de heidenwereld alsmede haar te leiden naar zelfstandig institutioneel ambtelijk leven en daartoe te bedienen Woord en Sacramenten, de gemeente voorloopig te regeren en zoo noodig de onderlinge christelijke voorziening in stoffelijke noden te behartigen, zulks alles opdat aan Christus' bevel worde voldaan tot het Evangelie gepredikt zij allen

EXODUS 15: 13—18, 21.

Gij brengt dit volk, o groote Koning in vrede naar Uw heilige woning, naar 't land, dat Gij U hebt verkoren. Die Gij verlost hebt en bevrijd, hebt Gij, O HEER, in gunst geleid. De volken siddren daar zij 't hooren.

Hoe vreeslijk zijt G' in lofgezangen! De volken zijn door schrik bevangen; Uw macht doet Palestina beven, de angst grípt Edoms vorsten aan en Moabs sterkte is vergaan; zie Kanaän in onrust leven.

Ja schrik en vrees zal op hen vallen, verateend staan al hun duizendtallen. Uw hooge arm, die ons bevrijdt, zal ieder met verschrikking slaan, totdat dit volk is doorgegaan, door U verworven en geheiligd.

Gij-brengt ons in, dat w' ons verblijden Gij zult ons tot de woning leiden, die G' U gemaakt hebt, HEER der Heeren. Gij voert ons in Uw heilig land, wij worden op Uw berg geplant. Ja, eeuwig zal de HEER regeren!

O, zingt den HEERE hoog verheven, Die d'overwinning heeft gegeven, 't paard met zijn ruiters heeft geslagen. Hij wierp z' in zee met groote macht. De HEERE is mijn lied en kracht, de God mijns levens, al mijn dagen.

Melodie Psalm 55.

A. v. B.

creatures tot de voleinding der wereld" (meerderheidsrapport).

4. Uit de vergelijking van de ambtstaak van den evangelist met die van de thans erkende ambtsdragers volgt, dat eerstgenoemde ambtstaak van de laatstgenoemde onderscheiden is en blijft inzake voorwerp van ambtswerk (voor den evangelist in de eerste plaats de heidenen en daarna de pas bekeerden, voor de thans erkende ambtsdragers de gevestigde gemeente van Christus), inzake terrein van ambtsbediening (voor den evangelist „de wereld“ en de pas geplante kerk; voor de thans erkende ambtsdragers de plaatselijke kerk), inzake den o m v a n g der ambtsbevoegdheid (de evangelist heeft kerken te planten en deze geplante kerken tot zelfstandigheid te brengen, de thans erkende ambtsdragers hebben de gevestigde kerk te bouwen en te bewaren).

5. De ambtstaak van den evangelist heeft dus voornamelijk dit gemeen met die van de thans erkende ambtsdragers, dat zij, om de pas geplante kerk naar een zelfstandig institutioneel ambtelijk leven te leiden, die drieërlei ambtsbevoegdheid heeft, welke aan de thans erkende ambten elk voor zich van elkaar onderscheidene ambtsbevoegdheid toekomt, zoodat ook het bezit van die drieërlei ambtsbevoegdheid het ambt van evangelist weer wezenlijk onderscheiden maakt van elk der thans erkende ambten.

6. Dat bezit van die drieërlei ambtsbevoegdheid plus de bevoegdheid om kerken te planten houdt niet in een gradatie en waardeering van het evangelistenambt boven elk der thans erkende ambten, daar geen enkel bijzonder ambt in de kerk van Christus staat boven of hooger is dan het andere.

7. Uit al het bovenstaande volgt, dat de thans erkende ambten van dienaar des Woords, ouderling en diaken, wat naam en taak betreft, elk voor zich en gezamenlijk met den naam en taak van het thans niet meer erkende evangelistenambt kunnen noch mogen vereenzelvigd worden.

J. FRANCKE.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 35

Nog eens: Middelburg-1896

Amice,

Je herinnert je, dat ds J. Bosch eenige weken geleden hier het woord gekregen heeft, en toen door mij beantwoord is. Thans schreef ds Bosch het volgende:

„Mijn opmerkingen over de „behandeling“ van het Bezwaarschrift van Bedum A op de Synode van Middelburg 1896, zijn door Ad. V. aan een welwillende beschouwing onderworpen en hebben tot op zekere hoogte instemming gevonden. Ik kan niet anders dan daarvoor erkentelijk zijn. Toch is het mij niet mogelijk te zeggen, dat de redeneering van den hooggeschaten briefschrijver mij in allen deele bevredigd heeft. Zelfs moet ik betuigen, dat het punt, dat in de beantwoording met zekere volharding staande gehouden wordt, mij duister blijft, ten zijnen opzichte. Een kapitale kwestie, alzoo is mijn indruk, wordt in de zaak Middelburg ter sprake gebracht niet alleen, maar doet van stonde aan haar invloed gelden, en die invloed is gebleven tot den huidigen dag.

Uit wat ik te weten gekomen ben, reeds jaren geleden van de principes van den ouden Kuyper, heb ik begrepen, dat er volgens hem tweeërlei theologie was: een theologie als kennis Gods, en een wetenschappelijke theologie. Deze beide waren volgens K. wezenlijk, niet gra-

nangelegenheid van de Kerk. En de geïnstituceerde Kerken hebben voor de theologische wetenschap geen zorg te hebben, dat zou de dood zijn voor alle theologie. Met deze beschouwing was Lindeboom het indertijd niet eens; hij verklaarde, dat zij vrucht was van filosofische inzichten, waarmee ook verband hield de Universiteitsidee, waarin de Theologie als faculteit naast andere faculteiten een plaats kreeg, en de Godskennis die alles beheerschen moet, een deel van den Kosmos wordt, want het object van de Theologie is een onderdeel van den Kosmos. God wordt dan, met eerbied gesproken, een deel van Zijn schepping.

Aan deze beschouwing van Kuyper word ik herinnerd, als ik uitdrukkingen lees in „De Reformatie“, die mij willen beduiden, dat de Synode van M. niet competent was, het bezwaarschrift te beoordeelen; dat zij miste het benodigde apparaat, om zulk een geval te behandelen; dat zij er dus goed aan deed, om er zich niet aan te branden. Zij deed als de schoenmaker, die zich bij zijn leest hield, toen zij de Kerk liet praten.

Welnu, welke verhalen en voorbeelden ik ook onder de oogen krijg, het is mij onmogelijk, de theorie te aanvaarden, dat de Kerk onbevoegd zou zijn, haar belijdenis te handhaven tegenover de leerlingen, afwijkingen en interpretaties van de zijde der „wetenschap“ als zou deze een macht zijn, die aan de Kerk en haar belijden, de wet zou kunnen voorschrijven. Ik acht het een onverschoonlijke fout te zijn geweest van de Synode van Middelburg, dat zij de eenige ludek, die te beslissen had, de Heilige Schrift en de Belijdenis, niet aan het woord heeft doen komen en toegelaten heeft, dat een scheidsrechter die hier niet te beslissen had, en tegen wien juist de aanklacht ingebracht was, met ontzag en eerbetoen bejegend is.

De Kerk zou haar eigen belijdenis niet mogen handhaven tegen afwijkingen, en geen leerlingen mogen veroordeelen, die tegen haar geloof strijden? Moet zij niet toezien op degenen, die zij toelaat en toegelaten heeft tot de heilige Bediening, dat zij de aangenomen leer zuiver bewaren? Wat is er van terecht gekomen, toen de Gereformeerde Kerk in de dagen van Comrie het opgaf, om zelf zich te weer te stellen voor de Belijdenis, en de verdediging der ware leer overliet aan verenigingen en genootschappen? Kan de Kerk zoo met haar verantwoordelijkheid een spel drijven? Daar is terecht gezegd: „de belijdenis riekt niet naar de studeerlamp; ze riekt naar den brandstapel“. Welnu, zal dan de Kerk, die met haar bloed haar belijdenis geschreven heeft, getrouw geweest zijn als ze geen vinger uitgestoken heeft, om althans een onderzoek in te stellen naar wat in haar midden geklaagd werd over het tekort doen aan de eere en de kracht der Gereformeerde religie? Of kan zij wel haar belijdenis opbouwen uit de Heilige Schrift, formuleeren en uitspreken, maar staat zij ter laatste instantie onder de voogdij der „sovereine“ wetenschap? Moet de logische actie van het denkend subject voorgaan bij de wetenschap des geloofs, die bij het licht der Heilige Schrift onderzoekt wat God geopenbaard heeft tot grootmaking Zijns Naams in de verlossing des zondaars?

Kan de Kerk het niet uitmaken in het licht der waarheid Gods, of leerlingen als onmiddellijke wedergeboorte, doop op onderstelde wedergeboorte en verklaringen als bijv. van Romeinen 8:29 en 30, als zou het daarin genoemde van eeuwigheid vervulde realiteit zijn, filosofische constructies zijn of schriftuurlijke waarheid? Is de Kerk niet bevoegd om uit te spreken of het een schriftuurlijke waarheid is, dan wel een misvormd evangelie, dat de prediking des Evangelies, niets zou te zeggen hebben tot de onbekeerden, en dat deze, eenmaal dood, dood zijn in alle eeuwigheid? Is de Kerk niet bevoegd, en was Middelburg niet bij machte, om te zeggen wat de Gereformeerde belijdenis sinds eeuwen geleerd heeft, „dat alle menschen in vloek en ellende neerliggen, en dat God zijn Zoon gezonden heeft opdat zondaren zalig zouden worden; en opdat de menschen tot het geloof zouden worden gebracht, goedertierenlijk verkondigers van deze zeer blijde boodschap zendt tot wie Hij wil en waar Hij wil“ (Leerregels III/IV, 8, 9, 10, 11, 12)?

Ik beperk mij, geachte Redactie; maar ik wil nog vragen waarom de Synode van 1892 in uitzicht gesteld heeft, niet maar de mogelijkheid, maar de daadwerkelijkheid van het onderzoek der Kerk, als bezwaren tegen en afwijkingen van de leer der Kerk op eenige Kerkelijke vergadering zouden worden ingebracht. Waarom kon het in 1896 ineens niet? En waarom waren de uitvluchten legio. De Synode is geen dispuutcollege. Het betreft maar ondergeschikte punten. Er is altijd verschil in accentlegging geweest. En..... er is een „libertas prophetandi“ ook.

Alles saamgenomen, als, na wat we sinds 1892 meegemaakt hebben, zelfs de stijl van de Vrijgemaakte Gereformeerde Kerk, niet ontworsteld is aan de voogdij die in 1896 door de wetenschap over de Kerk geöfend is, dan zou ik niet weten, wat verder onze vrijmaking te betekenen heeft. Arme Koelman die zich zoo druk maakt heeft, om het gif van de Cartesianische filosofie te „ontdekken“. Arme Lindeboom, die zich geen rust gunde vóór hij het gevaar van Kuyper's constructies de gemeente had voorgehouden. En wij, vergeetachtigen als wij zijn, wij weten niet meer dat de „wetenschap“ zich meermalen als vriend heeft aangediend, maar niettemin haar verwoestenden invloed geöfend heeft.

Zouden wij niet goed doen met eens wat meerder aandacht te besteden aan de waarschuwingen van de vaders, die ons wat anders geleerd hebben, dan de Schriftuurlijke waarheid achter te stellen bij wat het denkend subject produceerde. De tijd heeft het zelfs wel doen blijken, en de geschiedenis der Kerk spreekt er luide van, dat de leer van de tweeërlei theologie geen heil gebracht heeft, zoomin als de scholastiek van Maccovius.

Het zal voor de Kerk die zich vrijkemaakt heeft van menselijke bindingen, naar mijn vaste overtuiging funest zijn, als zij het aangezicht blijft gericht houden, naar wat van 1892 af, de ontwikkeling en de eenheid der Gereformeerde Kerk in den weg gestaan heeft. Zij kan het niet dulden dat zij onder de macht der overheid zich buigen moet, maar zij heeft zich ook niet door de menselijke wetenschap den weg laten aanwijzen. Laat zij haar fouten in dezen zien en erkennen. In de Christelijke Afgescheiden Kerk is het voorgekomen dat een Sy-

node een beëindiging van heden van heden gesteld hmaking a Ermelo

Tot zow zijn op p zaak ver breed we oog ver briefwiss dat we ven. Da den: de laten aan Kijk daan in 't alge

Naschr we volgen

Amice

Men h werd tel sten ste de sterks

Zelfs: ten de m ter nu h hielen c Deze menschen deze zijn

Wij m tieke pu satie, ni

Zij bli door haan

Dit lij Zij is

dop der heden te

volk mes het voor het zich

Voort de a.r. p zich gaa dat de s derd zijn oordeelen

Dat is van die in w blijft be

Deze v in 1789.

Wij ku reformat reformat meende i tiende e heid der

Hij vertr of mada: slachtoff

Vele c baut of, op een d martine van 1848

als Da C was dan

Nu ik herinnere over de van den

En dan te werk eens de

Hij is gaan. H die de w

Nooit, nen verga parlemen meest jo dertig ja

Nimme het ideal waren al tuigt. Al wilden m dadiger

Het id en zou d die het v hadden v geeren. 2

Hij zeg la tête.